

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum istæ quatuor, s. gaudium, tristitia, spes, & timor sint principales.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

¶ Super quest. vigesima quinta; articulum quartum.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum istae sint quatuor principales passionēs, Gaudium, tristitia, spes, & timor.

IN ar. 4. eiusdē q. ut resolute scias, & praeferas primatu illarum quatuor passionum, colligito, q. passionēs primariā exigunt duas conditiones. Prima est, q. sint per se, id est, nihil per accidens habentes admissum tam in se, quam in suis causis. Secunda est, quod sint ultime in singulis generibus. Sunt autem, si bene distinguatur, quatuor genera passionum, scilicet in bonum, motus a malo, quies in bono, & inquierudo in malo. Ultima in primo genere, est spes; in secundo, timor; in tertio, delectatio; in quarto, tristitia. & omnes sunt per se, tam in se, quam in suis causis. Et sic cessant oēs obiectiones, specialiter de ira, quae est ulterior motus in boni, quam spes: est. n. polit spe, quia tamen consurgit & per accidens, scilicet ex audacia, vt in littera dicitur; iō primatu priuatur.

Inf. q. 84. ar. 4 ad 2. Et q. 123. ar. 11. ad r. & q. 141. ar. 7. ad 3. & ueri. q. 26. ar. tic. 5. c. 3. 7. 8. & p. 10. 5.

Met. ult. in fin.

AD QVARTVM sic procedit. Videt, quod non sint istae quatuor principales passionēs, gaudium & tristitia, spes & timor. Aug. in 14. * de ciui. Dei, non ponit spē, sed cupiditatē loco eius.

¶ 2 Præt. In passionibus animae est duplex ordo, scilicet intentionis, & consecutionis seu generationis. Aut ergo principales passionēs accipiuntur secundum ordinem intentionis, & sicutantur gaudiū & tristitia, quae sunt finales, erunt principales passionēs: aut secundum ordinem consecutionis. seu generationis: & sic erit amor principalis passio. nullo ergo modo debent dici quatuor passionēs istae principales, gaudium & tristitia, spes & timor.

¶ 3 Præt. Sicut audacia causatur ex spe, ita timor ex desperatione, aut ergo spes & desperatio debent poni principales passionēs tanquam causae, aut spes, & audacia tanquam sibiipsis affines.

SED CONTRA est illud, quod Boet. in li. de consol. enumerans quatuor principales passionēs, dicit, Gaudia pelle, pelle timorem.

spemque fugato, nec dolor adsit.

RESPON. Dicendum, quod haec quatuor passionēs communiter principales esse dicuntur, quarum duae, scilicet gaudium & tristitia, principales dicuntur, quia sunt completiuae & finales simpliciter respectu omnium passionum, vñ ad omnes passionēs consequuntur, ut dicitur in 2. * Ethic. Timor autē & spes sunt principales, non quidem quasi completiuae simpliciter, sed quia sunt completiuae in genere motus appetitiui ad aliquid. Nam respectu boni incipit motus in amore, & procedit in desiderium, & terminatur in spe; respectu uero mali incipit in odio, & procedit ad fugam & terminatur in timore. Et ideo solent harum quatuor passionum numerus accipi secundum differentiam praesentis, & futuri: motus enim respicit futurum, sed quies est in aliquo praesenti. De bono igitur praesenti est gaudium, de malo praesenti est tristitia, de bono futuro est spes, de malo futuro est timor: omnes autem aliae passionēs, quae sunt de bono uel de malo, praesenti, uel futuro, ad has completiue reducuntur. Vnde etiam a quibusdam dicuntur principales haec praedictae quatuor passionēs, quia sunt generales: quod quidem uerum est, si spes & timor designant motum appetitus communiter tendentem in aliquid appetendum, uel fugiendum.

e. 5. tom. 5.

AD PRIMVM ergo dicendum, q. Aug. ponit desiderium, cupiditatem loco spei, in quantum ad idem pertinere uidentur, id est, ad bonum futurum.

AD SECVNDVM Dicendum, q. passionēs istae dicuntur principales secundum ordinē intentionis, & completi. Et quis timor & spes nō sint ultimae

passiones simpliciter, tñ sunt ultimae in genere passionum tendentium in aliud, quasi in futurum: nec potest esse instantia, nisi de ira, quae tamen non potest poni principalis passio, quia est quidā effectus audaciae, quae non potest esse passio principalis, ut * infra dicitur.

AD TERTIVM dicendum, quod desperatio importat recessum a bono, quod est quasi per accidens: & audacia importat accessum ad malum, quod etiā est per accidens, ideo haec passionēs non possunt esse principales: quia quod est per accidens, non potest dici principale: & sic et nec ita potest dici passio principalis, quae consequitur audaciam.

QVAESTIO XXVI.

De passionibus animae in speciali, & primo de amore, in quatuor articulos diuisa.

ONSEQUENTER considerandum est de passionibus animae in speciali. Et primo, de passionibus concupiscibilibus. Secundo, de passionibus irascibilibus.

¶ Prima consideratio erit tripartita. Nam primo considerabimus de amore, & odio. Secundo, de concupiscentia, & fuga. Tertio, de delectatione, & tristitia.

¶ Circa amorem consideranda sunt tria.

¶ Primo, de ipso amore. Secundo, de causa amoris. Tertio, de effectibus eius.

CIRCA primum quaeruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum amor sit in concupiscibili.

¶ Secundo, Vtrum amor sit passio.

¶ Tertio, Vtrum amor sit idem quod dilectio.

¶ Quarto, Vtrum amor conuenienter diuidatur in amorem amicitiae, & in amorem concupiscentiae.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum amor sit in concupiscibili.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod amor non sit in concupiscibili. Dicitur. n. Sap. 8. Hanc, scilicet sapientiam, amari, & ex quibus a iuente mea: sed concupiscibilis, cum sit pars appetitus sensitui, non potest tedere in sapientiam, q. non concupiscit sensu. ergo amor non est in concupiscibili.

¶ 2 Præt. Amor uidetur esse idem cuilibet passioni. Dicit enim Aug. in 14. * De ciuit. Dei, Amor in hians habere quod amat, cupiditas est. id autem habens eoque fruens, laetitia: & fugiens quod ei aduersatur, timor est, idque si acciderit sentiens, tristitia est: sed non omnis passio est in concupiscibili, sed timor et hic enumeratus est in irascibili: ergo non est simpliciter dicendum, q. amor sit in concupiscibili.

¶ 3 Præt. Dion. in c. 4. † de diu. no. ponit quendam amorem naturalem: sed amor naturalis magis uideatur pertinere ad uires naturales, quae sunt animae vegetabilis: ergo amor non simpliciter est in concupiscibili.

SED CONTRA, est quod Philosophus dicit in 2. * Topico. q. amor est in concupiscibili.

RESPON. Dicendum, quod amor est aliquid ad appetitum priuatum, cum utriusque obiectum sit bonum: unde secundum differentiam appetitus, est differentia amoris. Est enim quidā appetitus non consequens apprehensionem ipsius appetentis, sed alterius. & huiusmodi dicitur appetitus naturalis. Res enim naturales appetunt quod eis conuenit secundum suam naturam, non per apprehensionem propriam, sed per apprehensionem instituentis naturam, ut in 1. libr. * dictum est. Alius autem est appetitus consequens apprehensionem

q. 44. r. ad 3.

Inf. ar. 3. & ar. 6. ad c. in eccles. ad fin. etiam in 8. de c. 10. h. tur. tom. 4. * cap. 2.

c. 5. par. medio.

c. 4. in p. 2. 5.

c. 5. in p. 2. 5.

tes. 55.

p. 7. q. 11. art. 1.